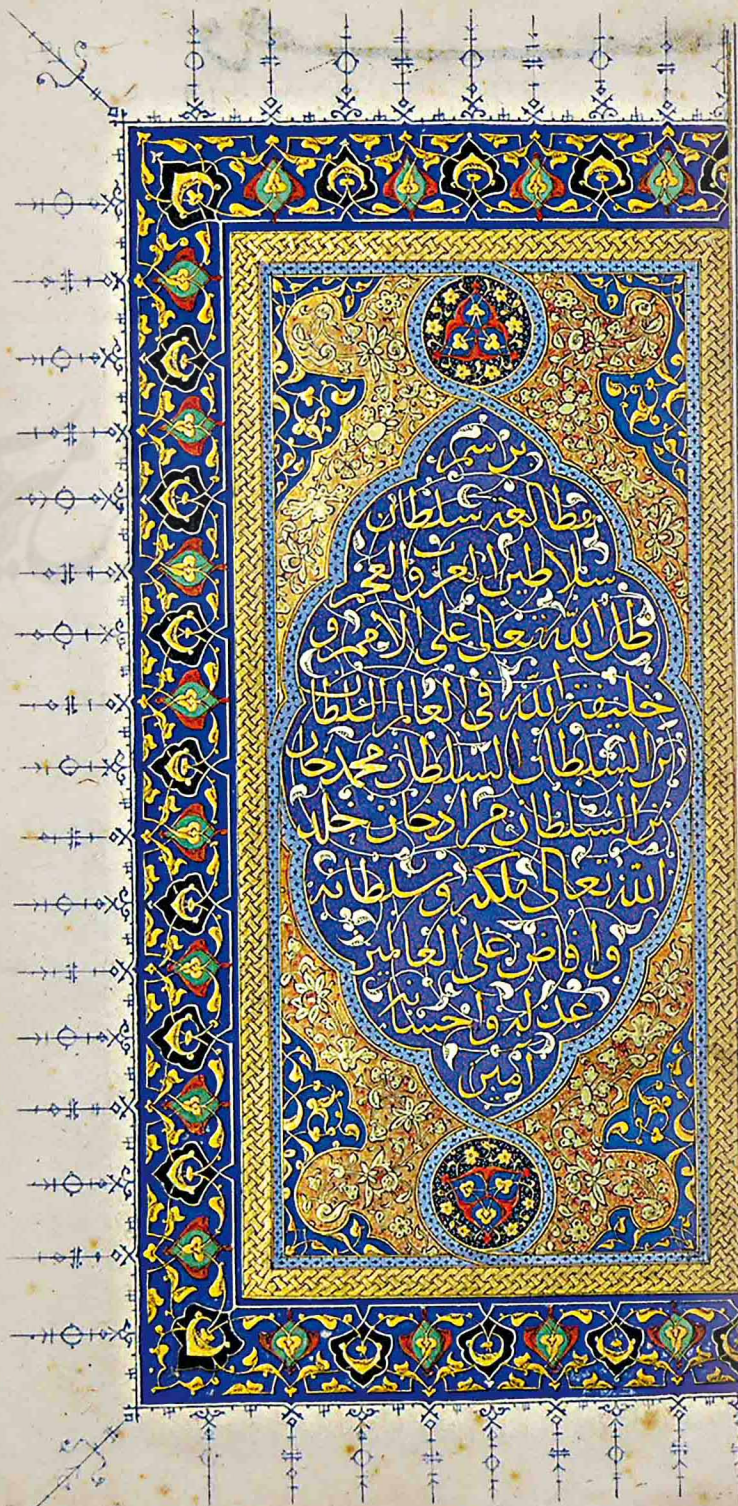

گزارش میراث

فصلنامه اطلاع‌رسانی در حوزه نقد و تصحیح متون، نسخه‌شناسی و ایران‌شناسی

دوره سوم، سال هفتم، شماره چهارم، زمستان ۱۴۰۱ [انتشار: زمستان ۱۴۰۳]

- جلال متینی و خدمات او به میراث مکتوب فارسی ● تخبیر الکلام، اثری نویافته از سیف‌الدین اسفرنگی در سبب نزول بعضی از آیات قرآن / بهروز ایمانی
- یادمانی از دوره سلجوقی در حلب / احمد عاصبار ● برخی واژه‌ها و اصطلاحات مغولی در الواسیل الی الریاسیل / علی صفوی آق‌قله ● به نیروی بازوی کیخسروی: درباره نام گرجی الهوردی خان / محمدصادق میرزا ابوالقاسمی ● برای محافظت و از روی مهرورزی: اعمال عاطفی در نقاشی‌های نسخه‌های خطی ترکی - ایرانی دوران مدرن متقدم / کریم‌تین گروبر، ترجمه: نسترن بجایی ● سه یادداشت ریشه‌شناسی: بشکول، بزکول، بشول، بشول، بزکول، بشکولین؛ دیزه؛ بلج / حسن رضایی باغ‌بیدی، ترجمه: میلاد یگلدو ● شواهدی بر درستی ترجمه بنداری از «ماده سهر» به «ناقه بنت ثلاثین» / حسین شهرابی ● درباره مفردات و رباعیات حسینعلی میرزا فرمان‌فرما / علیرضا خزایی ● درآمدی بر محصلات فهرست‌نویسی نسخ خطی فارسی در لهستان؛ نگاهی گذرا به نسخ خطی بهار دانش در ورشو و طوطی‌نامه در ورسلاو / ستاسواف آدام یاشکونسکی ● اشعار نویافته خالص استرآبادی / سید هادی میرزایی ● درنگی بر تصحیح احسن القصص؛ سنجش متن تصحیح‌شده احسن القصص با نسخه اساس (محفوظ در کتابخانه چلبی عبدالله ترکیه) / سید رضا موسوی هفتادر ● نقد و بررسی تفاوت ضبط‌های زرین‌قنانه با دست‌نویسی نویافته / صادق ارشی ● ریشه‌شناس چه می‌کند؟ (۱۵) / سید احمدرضا قائم‌مقامی ● زندگی و آثار فریدون بیگ / نصرالله صالحی

فهرست

سرتن

جلال متینی و خدمات او به میراث مکتوب فارسی..... ۳-۴

بسمت

تخیر الکلام، اثری نویافته از سیف‌الدین اسفرنگی در سبب نزول بعضی از سوره و آیات قرآن /
بهروز ایمانی ۵-۹
یادمانی از دوره سلجوقی در حلب / احمد خاچه‌یار ۱۰-۱۲
برخی واژه‌ها و اصطلاحات مغولی در الواسیل الی الرسایل / علی صفری آوقلمه ۱۳-۱۹
به نیروی بازوی کیخسروی: درباره نام گرجی اللوردی خان / محمّدصادق میرزا ابوالقاسمی ۲۰-۲۲
برای محافظت و از روی مهرورزی: اعمال عاطفی در نقاشی‌های نسخه‌های خطی ترکی - ایرانی دوران
مدرن / مقدم / کریستین گرویر: ترجمه: نستر نجانی ۲۳-۵۰
سه یادداشت ریشه‌شناختی: بشکول، پزکول، بشول، پزگول، بشکولیدن؛ دیزه؛ بلوچ / حسن رضایی باغبیدی:
ترجمه: میلاد بیگلر ۵۱-۵۴
شواهدی بر درستی ترجمه بنداری از «ماده سهر» به «ناقه بنت ثلاثین» / حسین شهرابی ۵۵-۶۳
درباره مفردات و رباعیات حسینعلی میرزا فرمان‌فرما / علیرضا خزایی ۶۴-۶۹
درآمدی بر معضلات فهرست‌نویسی نسخ خطی فارسی در لهستان: نگاهی گذرا به نسخ خطی بهار دانش
در ورشو و طوطی‌نامه در ورسلاو / ستانیسواف آدام باشکوفسکی ۷۰-۸۰
اشعار نویافته خالص استرآبادی / سیده‌های میرآقایی ۸۱-۸۷

نقد و بررسی

درنگی بر تصحیح احسن القصص؛ سنجش متن تصحیح‌شده احسن القصص با نسخه اساس (محفوظ در
کتابخانه چلبی عبدالله ترکیه) / سیدرضا موسوی هفتاد ۸۸-۹۹
نقد و بررسی تفاوت ضبط‌های زرین‌قبانامه با دست‌نویسی نویافته / صادق ارشی ۱۰۰-۱۱۳

پژوهش‌های باستان‌شناختی

ریشه‌شناس چه می‌کند؟ (۱۵) / سید احمدرضا قائم‌مقامی ۱۱۴-۱۱۷

ایران در متون و منابع عثمانی (۲۸)

زندگی و آثار فریدون بیک / نصرالله صالحی ۱۱۸-۱۲۲

صاحب امتیاز:

مؤسسه پژوهشی میراث مکتوب

مدیر مسئول و سردبیر: اکبر ایرانی

معاون سردبیر و سرویستار: مسعود راستی‌پور

مدیر داخلی: یونس تسلیمی پاک

طراح جلد: محمود خانی

چاپ دیجیتال: میراث

نشانی مجله:

تهران، خیابان انقلاب اسلامی، بین خیابان دانشگاه و
ابوریحان، ساختمان فروردین (شماره ۱۱۸۲)، طبقه دوم.

شناسه پستی: ۱۳۱۵۶۹۳۵۱۹

تلفن: ۶۶۴۹۰۶۱۲

دورنگار: ۶۶۴۰۶۲۵۸

www.mirasmaktoob.com
gozareh@mirasmaktoob.ir

بها: ۶۰۰،۰۰۰ ریال

روی جلد: دست‌نویسی مورخ ۸۷۰ق از تحریر
المجسطی، اثر نصیرالدین محمد بن محمد بن حسن
الطوسی (۵۹۷-۶۷۲ق)، که به رسم خزانه سلطان محمد
فاتح (۸۴۸-۸۸۶ق) انتساخته شده و اکنون به شماره
۱۳۶۰ در مجموعه فیض‌الله افندی در کتابخانه ملت
(استانبول) نگهداری می‌شود.

راهنمای نویسندگان و خوانندگان

- آرای مندرج در نوشته‌ها لزوماً منطبق با نظر گزارش میراث نیست.
- گزارش میراث در پذیرش و ویرایش مقالات مختار است.
- نقل مطالب این نشریه با ذکر مأخذ مجاز است.
- مقالاتی که پذیرفته نشده‌اند، بازگردانده نمی‌شوند.
- نسخه ویراسته و نهایی مقالات، حتی المقدور با تأیید نویسندگان به چاپ خواهد رسید.

از نویسندگان می‌خواهیم به نکات زیر توجه فرمایند:

- مقالات ارسالی نباید پیش‌تر در نشریه‌ای منتشر، یا همزمان به نشریات دیگر تحویل شده باشد؛ در غیر این صورت، مجله از چاپ دیگر مقالات نویسنده معذور است.
- نوشته‌های خود را به صورت تایپ‌شده با نرم‌افزار Word و به نشانی gozaresh@mirasmaktoob.ir بفرستید.
- تصاویر، جدول‌ها و نمودارها جداگانه و با فرمت JPEG یا TIFF ارسال شوند.
- به همراه مقالات مترجم، رونوشت متن اصلی و اطلاعات کامل کتاب‌شناختی مقاله ترجمه‌شده فرستاده شود.
- در مقالات نقد و بررسی، لازم است تصویر روی جلد کتاب، نیز مشخصات کتاب‌شناختی آن درج شود؛ شامل موارد زیر:
 - نام مؤلف. عنوان کتاب. نام مصحح/ مترجم. محل چاپ: ناشر، سال چاپ.
 - ارجاعات به صورت زیر تنظیم شود:
 - نام خانوادگی، تاریخ انتشار: [جلد/ شماره صفحه (مثلاً: افشار، ۱۳۸۹: ۲۱۲)].
 - تبصره: اگر ارجاع بعدی به اثری دیگر از همان نویسنده باشد، به جای نام خانوادگی: همو؛ اگر ارجاع بعدی به همان کتاب باشد، به جای نام خانوادگی و تاریخ نشر: همان؛ اگر ارجاع بعدی عین ارجاع قبلی باشد: همانجا.
 - کتابنامه در پایان مقاله به ترتیب الفبایی، بر اساس نام خانوادگی یا نام شهر مؤلفان، بدین شیوه تنظیم شود:
 - کتاب: نام خانوادگی/ نام شهر، نام (تاریخ انتشار). عنوان کتاب. [نام مترجم، مصحح و...]. [شماره ویراست]. محل نشر: ناشر. (مثلاً: آذرنوش، آذرتاش (۱۳۸۷). چالش میان فارسی و عربی. ویراست دوم. تهران: نشر نی).
 - مقاله در مجله: نام خانوادگی، نام (تاریخ انتشار). «عنوان مقاله». [نام مترجم]. نام نشریه، دوره یا سال، شماره: شماره صفحات. (مثلاً: صادقی، علی اشرف (۱۳۶۸). «یک قاعده آوایی». مجله زبانشناسی، سال ششم، ش ۲: ۶۲-۷۴).
 - مقاله در دانشنامه، مجموعه مقالات و...: نام خانوادگی، نام (تاریخ انتشار). «عنوان مقاله». [نام مترجم]. در: نام دانشنامه/ مجموعه مقالات. زیر نظر/ به کوشش. محل نشر: ناشر. شماره صفحات. (مثلاً: خالقی مطلق، جلال (۱۳۸۱). «اهمیت و خطر مأخذ جنبی در تصحیح شاهنامه». در: سخن‌های دیرینه. به کوشش علی دهباشی. تهران: افکار. ص ۲۸۵-۳۱۲).
 - دستنویس: نام شهر، نام. عنوان کتاب. شماره دستنویس و کتابخانه. تاریخ کتابت. نام کاتب. (مثلاً: نیشابوری، معین‌الدین محمد بن محمود. بصائر یمنی. دستنویس ش ۳۵۸۴ کتابخانه ملی تبریز. مورخ پنجشنبه ۴ جمادی الاول ۶۸۰ق. به خط ابی‌الخیر محمد بن ابی‌بکر خراسانی تفتازانی.)

به نیروی بازوی کیخسروی: درباره نام گرجی اللهوردی خان

محمدصادق میرزا ابوالقاسمی

دانشیار دانشکده هنر و معماری دانشگاه شیراز
abolqasemi.s@gmail.com

با این حال، بیش‌تر متون معتبر تاریخ صفوی در این موضوع خاموشند و حتی به‌اشاره نیز از نسب گرجی او خبر نمی‌دهند. همین نکته دستاویزی برای طرح شائبه‌هایی در اصالت گرجی او شده‌است. این تردیدها - که مردود و غیرقابل اعتنا هستند - بیش‌تر از ناحیه گرایش‌های قومی و با توجه به نام «اللهوردی‌خان» طرح می‌شوند و از نژاد ترک و نسل قشقایی اللهوردی‌خان سخن می‌گویند (مثلاً نک. جدی، ۱۳۷۸: ۳۷؛ کیانی، ۱۳۸۹: ۵۱-۵۳؛ قزلباش، ۱۳۹۶: ۱۵۵-۱۵۷؛ همو، ۱۳۹۹: ۹۳-۹۵).

اللهوردی (ویردی) واژه‌ای ترکی است و معنای خداداد دارد.^۳ این واژه ناظر به نام ثانوی اللهوردی‌خان است. می‌دانیم که امام‌قلی‌خان، فرزند اللهوردی‌خان، دامادی به‌نام عبدالغفاربیگ داشت. عبدالغفاربیگ، فرزند فرامرزیگ امیلاخور گرجی، در ۸۳۴ق به‌همراه تازه‌عروس خود در گرجستان گرفتار مورویگ شد و برای خروج از اسلام و بازگشت به دین آبا و اجدادی تحت فشار قرار گرفت. او در انکار این کار گفته‌بود: من از کودکی مسلمانی آغاز کردم و دختر امام‌قلی‌خان نیز «مسلمان و مسلمان‌زاده قدیم» است (Khuzani Isfahani, 2015: 2/893-895, 907-908). سابقه مسلمان‌زادگی دختر امام‌قلی‌خان به اللهوردی‌خان می‌رسید. چه‌بسا بتوان انتخاب نام «اللهوردی‌خان» را نیز به مسلمانی خان شیراز ربط داد. به‌عبارتی، اللهوردی‌خان به‌عنوان غلامی گرجی، پس از این‌که اسلام آورد، احتمالاً نامی تازه نیز اختیار کرد و چنین خوانده‌شد. بعید نیست که مورخان صفوی نیز ترجیح داده‌باشند از نام و نسب پیش از مسلمانی

اللهوردی‌خان (د. ۱۰۲۲ق) از رجال برجسته دوره صفوی است. در منابع تاریخی نخستین بار از او ضمن وقایع سال ۹۹۵ق یاد می‌شود و پس از قضیه قتل مرشدقلی‌خان (۹۹۷ق) به تدریج بسامد بیش‌تری می‌یابد. اللهوردی‌خان در این سال به‌سبب خوش‌خدمتی در سربه‌نیست کردن مرشدقلی‌خان از شاه عباس لقب سلطانی گرفت و به امارت کمره و گلپایگان سرافراز شد (ترکمان، ۱۳۵۰: ۴۰۱/۲؛ حسینی استرآبادی، ۱۳۶۶: ۱۴۴؛ Khuzani Isfahani, 2015: 1/4, 50). او از این پس مدارج ترقی را چنان به‌سرعت پیمود که در کمتر از یک دهه به رتبه قوللرآغاسی (فرمانده فوج غلامان خاصه) و لقب خانی و بیگلربیگی فارس و کوه‌گیلویه رسید. با این همه، آگاهی از کم‌وکیف زندگانی او منحصر به اشاره‌های کوتاه و گذرای منابع دست‌اول تاریخی است. همین مختصر نیز خالی از ابهام نیست؛ مثلاً تاریخ حکومت او بر فارس متفاوت (۱۰۰۳ و ۱۰۰۴ق) نقل می‌شود. استیفای لقب خانی اللهوردی‌خان نیز اغلب با تفویض حکومت فارس مصادف می‌گردد. این در حالی است که او پس از انضمام کوه‌گیلویه به بیگلربیگی فارس (نوروز ۱۰۰۶ق) این لقب را دریافت کرد (Khuzani Isfahani, 2015: 1/14, 214-215).

نسب خانوادگی اللهوردی‌خان نیز از نکات نیمه‌تاریک سرگذشت اوست. می‌دانیم که او از اسیران «غزای گرجستان» در دوره شاه‌طهماسب بود و احتمالاً در همین دوره نیز سر از دربار صفوی درآورد (دلواله، ۱۳۸۰: ۷۵۱/۱).

۱. احمد بیگ بن خواجه میرزا بیگ مستوفی، مشهور به سیف‌الملوک رازی، ماده‌تاریخ خانی اللهوردی‌خان را در این مصرع دیده‌است: «سر از غنیمت گرفت و پی از عدو ببرید».
۲. چه‌بسا از ازدواج‌های غیرفامیلی اخلاف اللهوردی‌خان بتوان شاخه‌های غیرگرجی این خاندان را ردیابی کرد؛ مثلاً شایع است که امام‌قلی‌خان و فرزندش، صفی‌قلی‌خان، با مشعشعیان خوزستان وصلت کردند (نک. ترکمان، ۱۳۵۰: ۱۰۱۲/۳-۱۰۱۳؛ حسینی فسایی، ۱۳۸۲: ۹۷۸/۲-۹۷۹؛ کسروی تبریزی، ۱۳۷۸: ۹۹-۱۰۴). از همین رو، پس از قلع‌وقمع خاندان امام‌قلی‌خان به فرمان شاه صفی (۱۰۴۲ق)، تولیت مدرسه خان شیراز در دست خاندان مشعشعی افتاد.
۳. به‌تعبیر صاحب جرون‌نامه «چو او را خداوند عالم بداد/ پدر نامش اللهوردی نهاد» (قدری، ۱۳۸۴: ۴۰). این بیت در وصف اللهوردی‌خان است، اما نباید بدین معنی تلقی شود که نام اللهوردی‌خان از آغاز همین بوده‌است.

ترتیب، او پس از محاصره لار به قلعه‌داری روی آورد. لار قلاع مستحکمی داشت که اتفاقاً یادگار زمام‌داری کیانیان محسوب می‌شد. با این حال، شرایط پیش‌آمده او را متقاعد ساخت که تسلیم الهوردی خان شود. درباره چگونگی این رویداد داستان‌هایی سر زبان افتاده‌بود؛ از جمله، صاحب ریاض الفردوس خانی می‌گوید ابراهیم خان، که از محاصره به تنگ آمده‌بود، تدبیری اندیشید و پیغام داد که این خطه و قلعه از عهد گرگین میلاد طلسم گردیده و گشایش آن به نام «خدادادِ گبر نامی» نوشته شده‌است و فتح آن بر کسی دیگر میسر نیست؛ پس عرض خود مبرید و زحمت ما مدارید. الهوردی خان نیز با شنیدن این سخن به اطرافیان خود نوید داده‌بود که بی‌تردید این فتح را به نام من کرده‌اند، چون پیش‌تر در سلک گبران گرجی بوده‌ام و معنی نامم نیز خداداد است (حسینی منشی، ۱۳۸۵: ۴۲۷-۴۲۸).

همین حکایت را فضلی‌بیگ به گونه‌ای دیگر روایت می‌کند و ضمناً از نام گرجی الهوردی خان پرده برمی‌دارد. او از معدود مورّخان ایرانی عصر صفوی است که صراحتاً به اصالت گرجی الهوردی خان اشاره می‌کند. بنا بر این روایت، زمانی که ابراهیم خان در حصار قلعه لار نشسته‌بود، الهوردی خان سفیرانی نزد او فرستاد تا او را امان دهند و به تسلیم راضی کنند. این سفیران میر سلطان ابراهیم کلاتر و میر کمال برانغار و خواجه حسن‌بیگ قزوینی، ملک‌التجّار فارس، بودند. ابراهیم خان از این سفیران خواسته‌بود تا از الهوردی خان درباره نام گرجی او بپرسند. الهوردی خان نیز در جواب گفته‌بود پدر و مادرم در گرجستان نام «خسرو» بر من نهاده‌بودند. ابراهیم خان تا این نام را شنید سر به تسلیم فرود آورد. او گفته‌بود که کیانیان به نام خسرو، غلامی از پادشاهان ایران و والی فارس، بر لار طلسم بسته‌بودند و اکنون وقت شکستن آن است (Khuzani Isfahani, 2015: 1/307-310). اتفاقاً ماده تاریخ فتح لار را در «طلسم کیانی شکست» دیده‌اند.

چون الهوردی به فرمان شاه
تهمن‌صفت بر تکاور نشست
به نیروی بازوی کیخسروی
درآورد دارالامان را به دست

خان شیراز و سردار نامور شاه عباس به تغافل بگذرند. با این همه، در همین منابع اشاراتی غیرمستقیم هست که تبار گرجی الهوردی خان را تأیید می‌کند؛ مثلاً می‌دانیم که قولرآغاسی سمتی خاصه غلامان گرجی و چرکس بود. در روضه‌الصفویه بدین نکته تصریح شده‌است. این مقام از مناصب ابداعی دوره شاه عباس صفوی محسوب می‌شد و الهوردی خان حدود ۹۹۹ق بدان دست یافت (نک. جنابدی، ۱۳۷۸: ۷۱۶، ۷۳۲؛ میرزا رفیعا، ۱۳۸۵: ۱۹۲-۱۹۳؛ میرزا سمیعا، ۱۳۷۸: ۷-۸؛ مینورسکی، ۱۳۷۸، ۵۴-۵۵، ۱۱۱-۱۱۲). سال‌ها بعد نیز که شاه صفی این مقام را به رستم خان گرجی تفویض کرد، داودخان، فرزند الهوردی خان، سر ناسازگاری گذاشت. این موضوع به رقابت دیرینه دو طایفه گرجی اوندیلادزه و باگراتیونی در دستگاه سلطنت صفوی بی‌ارتباط نبود (نک. محمّدمعصوم بن خواجگی اصفهانی، ۱۳۶۸: ۳۷، ۴۷؛ ترکمان، ۱۳۵۰: ۳/۱۰۷۸؛ واله قزوینی اصفهانی، ۱۳۸۲: ۱۳۸-۱۵۲؛ بیجن تاریخ صفوی خوان، ۱۴۰۱: ۶۱-۶۷؛ حسینی سوانح‌نگار تفرشی، ۱۳۸۸: ۸۷).

فتح لار از مهم‌ترین رویدادهای سیاسی دوره حکومت الهوردی خان بر فارس بود. او در ۱۰۱۰ق بر لار تاخت و علاءالملک لاری (ابراهیم خان ثانی) را از تخت برانداخت. ابراهیم خان از امرای محلی لار بود. مشهور بود که امرای محلی لار از تبار گرگین میلاد هستند و حکومت لار از آن زمان (کیانیان) نزد این خاندان محفوظ مانده‌بود. گویا طلسمی نیز بر لار بسته شده‌بود که این سرزمین را از هجوم و آسیب بیگانه در امان می‌داشت. این قبیل روایات افسانه‌زده در لابه‌لای گزارش‌های تاریخی فتح لار مرتباً تکرار می‌شود و زمینه را برای افسانه‌سازی فتح لار فراهم می‌کند.

ابراهیم خان فردی درویش مسلک و شاعری‌پیشه بود. او که وارثی نداشت و به تریاک معتاد بود، ملک‌داری را چندان وقعی نمی‌نهاد و بیش‌تر میل همشینی با «صلحا و علما» داشت. گفته‌اند که ابراهیم خان در علوم متداول زمان، به ویژه هیأت و نجوم، ماهر بود، به طوری که از کشیدن رمل زلزله مهیب لار را پیش‌گویی کرده‌بود (ترکمان، ۱۳۵۰: ۲/۶۱۸؛ Khuzani Isfahani, 2015: 1/307-310). به هر

- دلاواله، پیترو (۱۳۸۰). سفرنامه. ج ۱. ترجمه محمود بهفروزی. تهران: قطره.
- قدری (۱۳۸۴). جنگ‌نامه کشم و جرون‌نامه. تصحیح و تحقیق محمدباقر وثوقی و عبدالرسول خیراندیش. تهران: میراث مکتوب.
- قزلباش شاملو، بهرام (۱۳۹۶). ایل قشقایی، زرگران ختایی. ج ۲. شیراز: قشقایی.
- _____ (۱۳۹۹). ایل قشقایی، زرگران ختایی. ج ۳. شیراز: قشقایی.
- کسروی تبریزی، احمد (۱۳۷۸). مشعشعیان (بخشی از تاریخ خوزستان). به‌کوشش عزیزالله‌علیزاده. تهران: فردوس
- کیانی، منوچهر (۱۳۸۹). تاریخ مبارزات مردم ایل قشقایی (از صفویه تا پهلوی). شیراز: کیان‌نشر.
- محمدمعصوم (۱۳۵۱). تاریخ سلاطین صفویه. به‌سعی و اهتمام امیرحسین عابدی. تهران: بنیاد فرهنگ ایران.
- محمدمعصوم بن خواجگی اصفهانی (۱۳۶۸). خلاصه السیر: تاریخ روزگار شاه صفی صفوی. گنجینه ایران و ایرانیان. زیر نظر ایرج افشار. تهران: علمی.
- منجم یزدی، جلال‌الدین محمد (۱۳۶۶). تاریخ عباسی. به‌کوشش سیف‌الله وحیدنیا. تهران: وحید.
- میرزا رفیعا، محمدرفیع بن حسن (۱۳۸۵). دستور الملوک. تصحیح محمداسماعیل مارچینکوفسکی، ترجمه علی کردآبادی. تهران: مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه.
- میرزا سمیعا، محمدسمیع (۱۳۷۸). تذکره الملوک. به‌کوشش محمد دبیرسیاقی. به‌انضمام: سازمان اداری حکومت صفوی (تعلیقات مینورسکی بر تذکره الملوک)، ترجمه مسعود رجب‌نیا. تهران: امیرکبیر.
- مینورسکی، ولادیمیر (۱۳۷۸) ← میرزا سمیعا، ۱۳۷۸ (ضمیمه)
- واله قزوینی اصفهانی، محمدیوسف (۱۳۸۲). ایران در زمان شاه صفی و شاه عباس دوم (حدیقه ششم و هفتم و روضه هشتم خلدبرین). تصحیح و تعلیق محمدرضا نصیری. تهران: انجمن آثار و مفاخر فرهنگی.
- Khuzani Isfahani, Fazli Beg (2015). *A chronicle of the reign of Shah 'Abbas*. vol 2. edited by Kioumars Ghereghlou; with an introduction by Kioumars Ghereghlou and Charles Melville. Cambridge: Gibb Memorial Trust.

چو رستم به سرینجه پردلی
گشود آنچه گرگین میلاد بست
طلب کردم از عقل تاریخ آن
بگفتا «طلسم کیانی شکست»
محمدمعصوم، ۱۳۵۱: ۴۵؛ منجم یزدی، ۱۳۶۶: ۲۱۴

«کیخسرو» در بیت دوم این ماده تاریخ نیز ایهام دارد و به نام گرجی‌الله‌وردی خان اشاره می‌کند.

منابع

- بیجن تاریخ صفوی‌خوان (۱۴۰۱). تاریخ رستم‌خان سپهسالار گرجی. مقدمه و تصحیح محسن بهرام‌نژاد. تهران: میراث مکتوب.
- ترکمان، اسکندر بیگ (۱۳۵۰). عالم‌آرای عباسی. ج ۲-۳. با اهتمام و تنظیم ایرج افشار. تهران: امیرکبیر.
- جدی، حسین (۱۳۷۸). پیوستگی قومی و تاریخی اوغوز ایل‌های قشقایی. شیراز: نوید شیراز.
- جناب‌دی، میرزا بیگ بن حسن (۱۳۷۸). روضه الصفویه. تصحیح غلامرضا طباطبایی مجد. تهران: بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار.
- حسینی استرآبادی، حسین بن مرتضی (۱۳۶۶). تاریخ سلطانی: از شیخ صفی تا شاه صفی. به‌کوشش احسان اشراقی. تهران: علمی.
- حسینی سوانح‌نگار تفرشی، ابوالمفاخر بن فضل‌الله (۱۳۸۸). تاریخ شاه‌صفی (تاریخ تحولات ایران در سال‌های ۱۰۳۸-۱۰۵۲ق). تصحیح و تعلیقات محسن بهرام‌نژاد. تهران: میراث مکتوب.
- حسینی فسایی، میرزا حسن (۱۳۸۲). فارس‌نامه ناصری. ج ۲. تصحیح منصور رستگار فسایی. تهران: امیرکبیر.
- حسینی منشی، محمد میرک بن مسعود (۱۳۸۵). ریاض الفردوس خانی. به‌کوشش ایرج افشار و فرشته صرافان. تهران: بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار.

Gozaresh-e Miras

101

Quarterly Journal of Textual Criticism,
Codicology and Iranology
Third Series, vol. 7, no. 4, Winter 2022
[Pub. Winter 2024]

Proprietor:

The WRITTEN HERITAGE RESEARCH INSTITUTE

Managing Director & Editor-in-Chief:

Akbar Irani

General Editor:

Masoud Rastipour

Managing Editor:

Younes Taslimi-Pak

Cover:

Mahmood Khani

Print:

Miras

No. 1182, Enghelab Ave.,
Between Daneshgah St. & Abureyhan St.,
Tehran, Iran

Postal Code: 1315693519

Tel: 66490612, **Fax:** 66406258

Website: www.mirasmaktoob.com

E-mail: gozaresh@mirasmaktoob.ir

Table of Contents

Editorial

Jalal Matini and His Contributions to the Persian Written Heritage 3-4

Articles

Takhbīr al-Kalām: A Newly Found Work by Sayf al-Dīn Isfarangī on the Reasons for Revelation of Some of the Quran's Surahs and Verses / Behrouz IMANI 5-9

A Remnant of the Seljuq Period in Aleppo / Ahmad KHAMEYAR 10-12

A Few Mongolian Words and Expressions in *Al-Wasā'il Ilā al-Rasā'il* / Ali SAFARI AQ-QALEH 13-19

By the Might of the Royal Arm: on the Georgian Name of Allāhwerdī Khān / MohamadSadegh MIRZAABOLQASEMI 20-22

In Defense and Devotion: Affective Practices in Early Modern Turco-Persian Manuscript Paintings / Christiane GRUBER; Translated by Nastaran NEJATI 23-50

Three Etymological Notes / Hassan REZAI BAGHBIDI; Translated by Milad BIGDELOO 51-54

Some Evidence for the Accuracy of Bundari's Translation of *Māda Sihr* to *Nāqatu Binti Thalāthīn* / Hossein SHAHRABI 55-63

On the Monostichs and Quatrains of Hussayn 'alī Mīrzā Farmānfarmā / AliReza KHAZAI 64-69

An Introduction to the Challenges of Cataloging Persian Manuscripts in Poland: An Overview of the Manuscripts of *Bahār-i Dānish* and *Ṭuṭī Nāma* in Warsaw and Wrocław / Stanislaw Adam JAŚKOWSKI 70-80

Newly Discovered Poems of Khālis-i Astarābādī / Seyyed Hadi MIRAGHAI 81-87

Reviews and Critiques

A Contemplation on the Edition of *Ahsan al-Qiṣaṣ*: Collating the Edited Text with the Base Manuscript (Preserved in the Library of Celebi Abdullah in Turkey) / Seyyed Reza MOUSAVI HAFTADOR 88-99

A Review of the Textual Variations Between the Edited Text of *Zarrin Qabā Nāma* and a Newly Discovered Manuscript / Sadegh ARSHI 100-113

Essays on Research

What Does an Etymologist Do? (15) / Seyyed AhmadReza QAEMMAQAMI 114-117

Iran in Ottoman Texts and Sources (28)

Life and Works of Freyduṅ Beyk / Nasrollah SALEHI 118-122